**Załącznik**
**do Uchwały Nr XXXIX/435/2013**
**Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach**
**z dnia 27 marca 2013r.**

# Gminny program wspierania rodziny
# w Tarnowskich Górach
# na lata 2013 – 2015

## Tarnowskie Góry 2013

**SPIS TREŚCI**

Tarnowskie Góry 2013.....1

WSTĘP.....3

1. Problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. .....4

2. Zasoby instytucjonalne w obszarze wspierania rodziny funkcjonujące w Tarnowskich Górach .....6

3. Cele programu.....7

4. Zasady finansowania programu.....10
5. Monitoring i ewaluacja programu.....11

## WSTĘP

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna, powinna zaspokoić wszystkie priorytetowe potrzeby rozwoju dziecka, jest odpowiedzialna za kształtowanie jego osobowości, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie. Jest miejscem, w którym dziecko doświadcza swoich pierwszych kontaktów z otoczeniem, zaczyna poznawać i rozumieć wartości, na których budować będzie swój własny system norm i zachowań.
Dysfunkcje występujące w rodzinie powodują, że staje się ona niewydolna wychowawczo, wymaga więc stałego monitorowania przez instytucje mające kontakt z rodziną oraz podejmujące działania na jej rzecz.
Praca z rodziną w ośrodku pomocy Społecznej jest prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę.
Profesjonalizacja jej działań służy wypracowaniu skutecznego modelu współpracy ośrodka pomocy i innych służb na rzecz wspierania rodziny. Ma przybliżyć osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilizacji życiowej, który umożliwia prawidłowe wychowywanie dzieci i tym samym nie dopuszcza ich oddzielenia. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo wychowawczej, należy wspierać, wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też założeniem programu są działania ukierunkowane na wspieranie rodziny naturalnej już na etapie pojawienia się deficytów w realizacji obowiązków rodzicielskich i braku zapewnienia dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju.

## 1. Problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2012 roku 7,13 % mieszkańców Tarnowskich Górach korzystało ze świadczeń pomocy społecznej. Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1

| **Rodzaj problemu w rodzinie** | | **Liczba rodzin** | | |
|---|---|---|---|---|
| | | **2010** | **2011** | **2012** |
| Ubóstwo | | 809 | 752 | 753 |
| Bezrobocie | | 814 | 680 | 733 |
| Niepełnosprawność | | 465 | 442 | 440 |
| Długotrwała choroba | | 500 | 559 | 530 |
| Alkoholizm | | 153 | 62 | 69 |
| Narkomania | | 5 | 5 | 4 |
| Bezdomność | | 97 | 77 | 106 |
| **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** | | **413** | **487** | **474** |
| w tym | rodziny niepełne | 187 | 162 | 156 |
| | rodziny wielodzietne | 44 | 53 | 58 |
| Potrzeba ochrony macierzyństwa | | 38 | 45 | 49 |
| Przemoc w rodzinie | | 24 | 34 | 116 |
| Trudności życiowe po opuszczeniu zakładu karnego | | 21 | 10 | 15 |
| Sytuacja kryzysowa | | 11 | 1 | 7 |

Dominującym problemem występującym wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej jest ubóstwo połączone z bezrobociem.
Bezrobocie dotyka nie tylko osoby pozostające bez pracy lecz również ich rodziny. Wpływa na powstawanie atmosfery napięcia i zagrożenia. Pojawia się brak możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb rodziny. Trudne warunki bytowe przekładają się na relacje dzieci z rówieśnikami oraz rzutują na liczne ograniczenia, w tym w dostępie do dóbr kultury.
Równie poważne w skutkach jest wychowywanie się dzieci w rodzinach, w których występuje alkoholizm lub przemoc. W takich sytuacjach istnieje ryzyko przejęcia negatywnych wzorców zachowań, a także zagrożenie długotrwałych zaburzeń emocjonalnych.

Wielkości zamieszczone w tabeli 1 wskazują, że na terenie gminy odsetek rodzin wymagających długofalowego wsparcia w aspekcie opiekuńczo – wychowawczym jest wysoki.

Struktura rodzin z dziećmi

Tabela 2

| Liczba dzieci w rodzinie | Liczba rodzin | Liczba osób w rodzinie |
|---|---|---|
| 1 dziecko | 277 | 817 |
| 2 dzieci | 228 | 893 |
| 3 dzieci | 119 | 582 |
| 4 dzieci i więcej dzieci | 75 | 482 |
| Razem | **699** | **2774** |

Na ryzyko trudności życiowych narażone są **rodziny niepełne**. W większości przypadków są to samotne matki, wychowujące dzieci w różnym wieku. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 3

| Liczba dzieci w rodzinie | Liczba rodzin niepełnych | Liczba osób w rodzinie |
|---|---|---|
| 1 | 140 | 282 |
| 2 | 95 | 291 |
| 3 | 40 | 160 |
| 4 i więcej | 32 | 200 |
| Razem | **307** | **933** |

## 2. Zasoby instytucjonalne w obszarze wspierania rodziny funkcjonujące w Tarnowskich Górach

Do podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny należą:

1. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** – rozpoznaje potrzeby i zapewnia pomoc w zakresie wpierania rodzin poprzez działania pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny. Organizuje pomoc ze strony rodzin wspierających. Udziela pomocy finansowej, świadczy usługi opiekuńcze. Od 1 stycznia 2012r. ponosi częściowe opłaty za pobyt dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Realizuje programy i projekty wpierające rodziny. Prowadzi Zespół Mieszkań Chronionych.

2. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej, organizuje rodzinną pieczę zastępczą.

3. **Pełnomocnik Burmistrza ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień** – prowadzi działania w ramach finansowania projektów, których celem jest między innymi minimalizacja szkód wywołanych występowaniem problemów alkoholowych w rodzinach wychowujących dzieci (finansowanie m.in. działalności świetlic środowiskowych, wypoczynku dzieci).

4. **Powiatowy Urząd Pracy** – prowadzi programy aktywizacji zawodowej.

5. **Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna** – prowadzi poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz terapię indywidualną i rodzinną.

6. **Komenda Powiatowa Policji** – realizuje procedurę Niebieskiej Karty.

7. **Sąd Rejonowy** – orzeka w sprawach dotyczących opieki nad dziećmi, zobowiązuje do współpracy z asystentem rodziny.

8. **Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej dla Nieletnich** – prowadzi kontrolę i nadzór nad rodzinami objętymi kuratelą.

9. **Placówki działające w ramach systemu oświaty** – udzielają pomocy rzeczowej uczniom będącym w trudnej sytuacji materialnej, organizują dodatkowe zajęcia celem kompensowania deficytów edukacyjnych, dysponują ofertą zajęć pozalekcyjnych jako alternatywną formę spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań, organizują dożywianie dzieci.

10. **Tarnogórski Ośrodek Terapii Uzależnień Profilaktyki i Pomocy Psychologicznej** – prowadzi świetlicę socjoterapeutyczną, poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, psychiatryczne, prawne, terapeutyczne.

11. **Tarnogórskie Centrum Kultury** – jest głównym animatorem życia kulturalnego w mieście, promuje kulturę i sztukę poprzez swoją działalność swoją i swoich licznych placówek, w tym teatru, kina, galerii i świetlic.

12. **Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury** – posiada bogatą ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży.

13. **Placówki służby zdrowia** – prowadzą poradnictwo medyczne i specjalistyczne w zakresie ochrony zdrowia i życia.

14. **Organizacje pozarządowe** – udzielają wsparcia rodzinom w ramach działań statutowych.

15. **Świetlice środowiskowe i integracyjne** - stanowią bezpośrednią formę wsparcia dla dzieci i ich rodziców, mają charakter opiekuńczy, socjoterapeutyczny i integracyjny.

## 3. Cele programu

**Cel główny:**

**STWORZENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ RODZIN PRZEŻYWAJĄCYCH TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZYCH.**

**PRIORYTET I**

POPRAWA FUNKCJONOWANIA RODZINY - ZAPEWNIENIE ODPOWIEDNICH WARUNKÓW ROZWOJU DZIECI.

**Cele:**

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej poprzez kształtowanie wartości i norm związanych z wychowaniem dzieci;
2. Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego.

**Zadania:**

1. Diagnoza sytuacji rodziny oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
2. Objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny;
3. Pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych;
4. Udzielanie pomocy w zakresie zdobywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
5. Prowadzenie pracy środowiskowej z wykorzystaniem zasobów rodziny i środowiska lokalnego;
6. Objęcie rodzin konsultacjami, specjalistycznym poradnictwem oraz pomocą prawną w oparciu o zasoby instytucjonalne działające na terenie gminy;
7. Udział rodziny wspierającej w procesie wychowania dzieci;
8. Monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem;
9. Udzielanie wsparcia dzieciom w szczególności poprzez udział w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego;
10. Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej;
11. Praca z rodziną biologiczną w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej;
12. Współpraca z organizatorem pieczy zastępczej, rodziną zastępczą, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi;

13. Działania na rzecz integracji rodzinnej, wspieranie aktywności społecznej rodzin.
14. Rozwój infrastruktury w zakresie wspierania rodziny.

**PRIORYTET II**

ZABEZPIECZENIE SOCJALNE RODZINY

**Cele:**

1. Poprawa sytuacji ekonomicznej rodzin poprzez dostarczanie dostępnych usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach mieszkaniowych;
2. Rozwijanie aktywności własnej i umiejętności zaspokajania potrzeb rodziny.

**Zadania:**

1. Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i rodzin;
2. Udzielanie pomocy materialnej;
3. Prowadzenie pracy socjalnej;
4. Świadczenie usług specjalistycznych;
5. Zapewnienie posiłków dzieciom i młodzieży oraz stworzenie możliwości uczestniczenia w zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego
6. Tworzenie i realizacja projektów, których celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci oraz szans na rynku pracy dorosłych członków rodziny;
7. Wsparcie asystenta rodziny polegające na monitorowaniu warunków socjalnych rodziny.

**PRIORYTET III**

PROFESJONALIZACJA DZIAŁAŃ W OBSZARZE WSPIERANIA RODZINY

**Cele:**

1. Wysoka jakość usług świadczonych na rzecz dzieci i rodzin.
2. Interdyscyplinarny charakter pracy z rodziną.

**Zadania:**

1. Wypracowanie modelu współpracy służ i instytucji działających w obszarze wspierania rodziny z uwzględnieniem działań interwencyjnych nakierowanych na ochronę dzieci;
2. Udział asystentów rodziny i rodzin wspierających w szkoleniach i warsztatach;
3. Prowadzenie analizy i oceny zjawisk stanowiących zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz rekomendowanie zmian w systemie wspierania rodziny.

## 4. Zasady finansowania programu

Finansowanie programu odbywać się będzie ze środków:

- budżetu gminy Tarnowskie Góry;
- dotacji z budżetu państwa;
- funduszy Unii Europejskiej;
- innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

Środki finansowane na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych uchwalanych przez Radę Miasta.

## 5. Monitoring i ewaluacja programu

Realizatorem programu w gminie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Monitoring programu prowadzony będzie w oparciu o dane dotyczące:

1. Rodzin korzystających z pomocy społecznej ze wskazaniem dysfunkcji;
2. Rodzin dotkniętych przemocą domową, w których wychowują się dzieci;
3. Rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;
4. Rodzin wspierających;
5. Zatrudnionych asystentów rodziny;
6. Dzieci objętych dożywianiem;
7. Dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego;
8. Dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
9. Dzieci powracających do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej;
10. Zakresu i form udzielanych porad specjalistycznych;
11. Osób uczestniczących w szkoleniach.

Ewaluacja pozwoli na ocenę osiągniętych rezultatów oraz stopnia realizacji założonych celów.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi systematyczną analizę finansowo-rzeczową z zakresu wspierania rodziny. W terminie do 31 marca każdego roku składane jest Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiane potrzeby związane z realizacją zadań.

## 6. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Tarnowskich Górach na lata 2013 – 2015 zakłada tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin. Nadrzędnym celem programu są działania ukierunkowane na wspieranie rodzin z wieloma problemami i stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej. Priorytetowo wykorzystuje się w pracy z rodzinami ich własną aktywność i wewnętrzny potencjał w zdobywaniu nowych umiejętności, które umożliwią im prawidłowe funkcjonowanie między innymi na płaszczyźnie opiekuńczo – wychowawczej.

Wsparcie ze strony instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, gdyż niejednokrotnie rodziny będące w sytuacji problemowej nie są w stanie jej samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego też program zakłada wypracowanie kompleksowego systemu współpracy między instytucjami dążącego do osiągnięcia wspólnego celu, jakim jest przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny w społeczeństwie.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Stanisław KOWOLIK